

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет іноземної філології
Кафедра німецької та романської філології**

**СЛОВОТВІРНА АНТРОПОНІМІЧНА НОМІНАЦІЯ ЯК ЗАСІБ
УДОСКОНАЛЕННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОКАХ
НІМЕЦЬКОЇ МОВИ**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти “бакалавр”

Виконав: студентка 491 групи

Спеціальності: 014.02 Середня освіта

(Мова і література німецька)

Освітньо-професійної програми

Середня освіта (Мова і література
німецька)

Рожко Катерина Вікторівна

Керівник: кандидат філологічних
наук, доцент Ковбасюк Л.А.

Рецензент: кандидат педагогічних
наук, доцент Зуброва О.А

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	
АНТРОПОНІМІВ.....	5
1.1 Антропоніми як об'єкт дослідження ономастики.....	5
1.2 Специфіка антропонімів як мовної категорії.....	9
1.3 Типи антропонімів у німецькій мові та їх словотвірні особливості ...	13
РОЗДІЛ 2 АНТРОПОНІМИ, ЯК ЗАСІБ ВДОСКОНАЛЕННЯ	
ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ.....	22
2.1 Формування лексичної компетенції учнів на уроках німецької мови ...	22
2.2 Методи та прийоми формування лексичної компетенції з уживанням антропонімів	26
ВИСНОВКИ	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	44

ВСТУП

Мова – це комунікативна система, яка складається з багатьох складових, які відіграють свою функцію. Однією з органічних складових є оніми, а саме антропоніми. З кожним роком ономастикон збільшується, розширюється, одні антропоніми замінюються іншими, з'являються нові. Сьогодні багато дослідників звертаються до цієї теми, публікуються книги та словники.

Антропоніміка невід'ємна частина мовознавства, без вивчення якої, вивчення мови буде неповним і в деякому сенсі обмеженим. Проблеми вивчення власних назв, питання їх виникнення та походження є важливими аспектами вивчення німецької мови і особливостей німецької культури в цілому.

Поглиблене і впорядковане вивчення проблематики німецької антропонімії, дозволить нам сформулювати певні знання про мову, спрямоване на всебічне розуміння мови, дозволить опанувати певним рівнем знань.

Актуальність теми дослідження. Особливу роль імена власні грають в контексті вивчення іноземних мов. Найбільш цікава для аналізу займана ними позиція в рамках знайомства з німецькою мовою як іноземною. Актуальність роботи обумовлена тим, що однією з головних цілей навчання іноземної мови (німецької мови) в середніх загальноосвітніх школах є комунікативна спрямованість. На наш погляд, знання, отримані в ході ознайомлення з такою темою, сприяють більш усвідомленого підходу до процесу вивчення німецької, здатні допомогти учневі бути більш зацікавленим в робочому процесі, мотивованим і стати освіченим фахівцем в умовах стрімкого розвитку сучасного суспільства.

Мета дослідження полягає в детальному аналізі особливостей власних назв в німецькій мові та визначенні функцій, які вони виконують на уроках іноземної мови в середніх загальноосвітніх школах.

Відповідно до поставленої мети роботи необхідно вирішити наступні **завдання:**

- визначити поняття ономастичної лексики;
- дати визначення терміну "антропонім";
- висвітлити провідні антропоністичні теорії;
- вивчити словотвірні особливості досліджуваних одиниць;
- дослідити походження, значення одиниць дослідження;
- проаналізувати значення антропонімів в практиці

викладання німецької мови в середніх освітніх школах.

Об'єкт дослідження – антропоністичні одиниці німецької мови.

Предмет дослідження є призначення, функціональний потенціал антропонімів на уроках іноземної мови, а також методи та прийоми роботи з досліджуваним матеріалом.

Матеріалом дослідження слугували 70 власних імен чоловічих та жіночих, відібраних із сторінки vorname.com.

Методи дослідження. Під час написання роботи було використано такі методи дослідження, як-от: традиційні методи, компонентний аналіз.

Теоретична значимість поданого дослідження полягає у обґрунтуванні ефективності використання антропоністичних одиниць на уроках німецької мови.

Практична значимість роботи полягає у визначенні функціонального навантаження антропонімів у комунікативній складовій німецької мови, а також в подальшому застосуванні результатів дослідження для розвитку мовних компетенцій школярів, підвищення інтересу і мотивації учнів загальноосвітніх шкіл на заняттях з німецької мови.

Структура роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел.

Загальний об'єм роботи складає 50 сторінок. Список використаних джерел включає 68 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ АНТРОПОНІМІВ

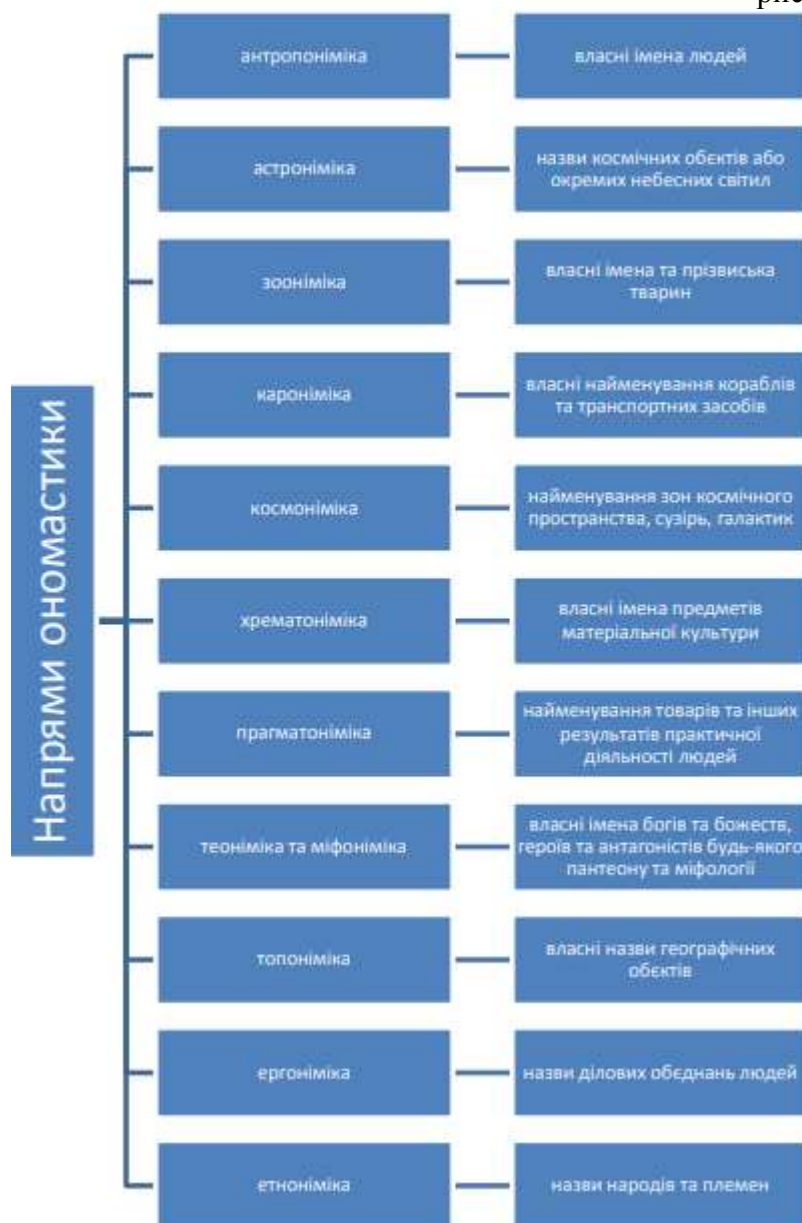
1.1 Антропоніми як об'єкт дослідження ономастики

Ономастика (від грецького *ONOMA* – ім'я, назва) – спеціальна історична дисципліна, що вивчає власні імена, їх функціонування в мові і суспільстві, закономірності їх утворення, розвитку і постійних перетворень. Вона виникла в результаті взаємодії досліджень з історичного джерелознавства і лінгвістики. Кожен онім – власна назва містить інформацію про особливості іменованого об'єкту, історичну епоху, в якій виникла назва, етнос, котрий створив назву, мову, на якій створена назва і багато іншого [20].

Ономастика є одним із розділів лексикології, хоч останнім часом робляться спроби розглядати її як окрему галузь мовознавчої науки [2, с.110].

Ономастика є дуже важливою дисципліною для лінгвістів, філологів, істориків, археологів. Ономастичні дослідження дозволяють висувати гіпотези історичного характеру стосовно міграцій народів, їх культурного взаємозв'язку, впливу один на одного, шляхи контактів між людьми. Підключаючи до цього етимологію та функції лексикології, можна проаналізувати власні назви і зробити безліч висновків, що допоможуть краще зрозуміти масштаб та етапи формування культури. Ономастика має дуже розгалужену структуру, яка зумовлена тим, що власні назви мають дуже велика кількість різних категорій об'єктів. Скільки є типів об'єктів, стільки й структурних підрозділів ономастики(рис.1) [20].

рис.1

При класифікації ономастичної лексики ми спираємося на запропонований І.Л. Білоус загальний поділ власних назв (ВН). Авторка вдало врахувала відомі класифікації онімів (А. Баха, Г. Бауера, В. Кам'янця). У класифікації розрізняємо чотири основні групи референтів:

1. Назви живих істот, куди входять: власних назв людей (*Angela Merkel, Busch*); колективні ВН (*die Albrechts*); ВН фіктивних істот (*Frau Holle, Шрек*); ВН тварин: *Bello*; ВН флори (*Renette*);

2. Назви речей, подій тощо: власних назв подій (*Berlinale, der Zweite Weltkrieg*); ВН природних явищ (*Mireille (Taifun), Kathrina (Hurrikan)*);

ідеоніми (*Maastrichter Vertrag, Projekt Nabucco*); хремотоніми (*Mercedes, "Planck" (der Satellit)*);

3. Назви організацій і установ: власних назв державних інституцій (*der Bundestag, der Internationale Währungsfond*); власних назв комерційних інституцій (*Commerzbank*); власних назв партійних утворень (*CDU*); власних назв музичних груп (*Rolling Stones*); власних назв спортивних організацій (*FC Bayern München*); власних назв громадських, суспільних, релігійних та інших утворень (*Amnesty International*).

4. Назви географічних об'єктів: власних назв країн і державних утворень (*Deutschland, die EU*); власних назв федеральних земель, провінцій, кантонів (*Kunduz, Thüringen*); власних назв міст (*Berlin, New York*); власних назв районів міст (*Charlottenburg*); власних назв вулиць, доріг, площ (*der Gendarmenmarkt*); власних назв будівель (*Kathedrale St. Jacobus, Willy-BrandtHaus*); власних назв географічних регіонів (*Asien*); власних назв гір (*die Alpen, der Thüringer Wald*); гідроніми (*Bodensee, Nordsee*); власних назв об'єктів позаземного простору (*der Mars, Milchstraße*) тощо [7, с.87].

Антропоніміка (від давньогр. ἄνθρωπος – людина) – розділ ономастики, що вивчає антропоніми, або імена людей (включаючи прізвища, прізвиська, по-батькові, псевдоніми), їх походження та закономірності функціонування у мовленні [20].

Антропоніми – невід'ємна частина фонових знань про мову та культуру. У наш час щільність і інтенсивність тривалих контактів між представниками різних культур дуже зросла і продовжує збільшуватися. Процес міжкультурного спілкування, під яким маємо на увазі комунікативну взаємодію цілих народів та їх одиничних представників, неможливий без звернення людей один до одного, без залучення особливих одиниць мови – антропонімів. Вони слугують для номінації об'єктів соціальної дійсності. Функціонування такого засобу мови проявляється в індивідуальності вибору та асоціативному перенесенні суттєвих якостей об'єкта під час акту номінації.

Антропоніми зберігають у собі не лише лінгвістичну інформацію, але й культурно-історичну та лінгвокраїнознавчу. Велика кількість вітчизняних та зарубіжних дослідників (В. Д. Бондалєтов, В.В Катернюк, Р.А. Комарова, Є. С. Отін, М. Л. Худаш, В. Суперанська, Л. І. Дегтярьова та ін.) присвятили свої праці вивченню особливостей антропонімів.

Власні імена пронизують усю мовну практику людини, супроводжуючи її в усіх сферах її життя та діяльності. Спеціалісти різних профілів з давна зацікавлені в отриманні найбільш повної і точної інформації, яку несе ім'я: про час, місце і людей, що його утворили, про реалії, які його супроводжували [27].

Антропоніміка вивчає функції антропоніму у мові - номінацію, ідентифікацію, диференціацію, зміну імен, яка пов'язана з віком, зміною суспільного або сімейного стану, життям серед людей іншої національності, вступом в таємні товариства, переходом в іншу віру, і тд. Під антропонімічною системою розуміють сукупність найменувань людей у мовній та національній своєрідності. Системи європейських систем антропонімів є схожими, що можна прослідкувати в наявності однакових елементів: власного імені і успадкованого компонента - прізвища. Дослідники стверджують наявність відмінностей, яких більше ніж спільного: кожна антропонімічна система являє собою унікальне явище в усіх аспектах прояву антропонімів. Давньонімецька антропонімічна система, що сформувалася між 200 і 400 рр. до н. е., була одноіменна, що використовувалася для найменування людини лише одного імені [26, с.4].

В епоху родоплемінних відносин для ідентифікації особи цього було достатньо. У зв'язку з перетвореннями, що відбулися у середньовічному суспільстві, на зміну епосі одноіменності приходить двоіменність. Повна антропоністична модель сучасної німецької мови – двоімена: вона включає власне ім'я і родове ім'я, при цьому як власне ім'я, так і прізвище можуть бути двокомпонентними і рідше багатоконпонентними, наприклад: *Rainer Maria Rilke, Annemarie Hagen* [55, с.90].

У німецькій мові починаючи з XII ст. складається двочленна система імен, що включає власне ім'я (Vorname) і прізвище (Name). По батькові у німців немає. Антропонімів є важливою ланкою, що зв'язує людини з безпосереднім оточенням і суспільством в цілому. Людина живе не просто серед людей, а й серед імен, які утворюють навколо кожної людини особливе національно-культурний простір, єдине для всього мовного колективу і індивідуальне для будь-якого окремого його члена. Кожна антропоністична одиниця є продуктом суспільно-історичного розвитку і створюється в певних шарах історії. Передаючись із покоління в покоління, вона доходить до наших днів змінена, в різних варіантах, ввібравши в себе додаткову інформацію. Антропоніми як мовні одиниці створюються від загальних слів, розвиваються і, в залежності від суспільно-політичних умов, деякі з них виходять з ужитку, інші, навпаки, знаходять друге життя. Відстеження цього процесу, його науковий аналіз допомагає прояснити деякі важливі моменти, що стосуються як розвитку мови, так і цивільної історії народу. У антропонімах знаходять своє відображення історично сформовані звичаї і традиції народу, релігійні погляди, естетичні уявлення. Таким чином, кожне ім'я має мало сенсу, воно має значимість і значення, яке може бути «розкрито» за допомогою лінгвістичного аналізу[57,с.63].

1.2 Специфіка антропонімів як мовної категорії

Власні назви, як уже зазначалося вище, було об'єктом вивчення багатьох дослідників російської і зарубіжної лінгвістики XX ст. У 1978 році в Кракові відбувся XIII Міжнародний ономастичний конгрес, тема якого звучала наступним чином - "Власні імена і загальні імена". На ньому обговорювалися питання специфіки власних назв, їх корінних відмінностей від імен загальних і т. п.

Різні вчені висували різні теорії, нерідко протилежні, полярні, розглядали власні імена з різних позицій і в різних аспектах. Багато авторів намагалися визначити, чим же відрізняються імена власні від імен загальних. Вони створювали цілі теорії з цього питання. Наприклад, А. В. Суперанська, яка в своїй книзі розглядала специфіку власних назв і навчань про них, виділивши при цьому три відмінних ознаки, що дозволяють, з її точки зору, розмежувати власна назва та власну назву. Основні відмінні ознаки власної назви полягають, на її думку, в тому, що:

- вона дається індивідуальним об'єкту, а не класу об'єктів, що мають межу, характерну для всіх індивідів, що входять в цей клас;
- іменованій за допомогою власної назви об'єкт завжди чітко визначений, обмежений, окреслений;
- власна назва не пов'язана безпосередньо з поняттям і не має на рівні мови чіткої і однозначної конотації [44,с.72].

У своїх більш пізніх роботах той же автор конкретизує відмінність між власним ім'ям і різними видами невласних імен, розглядаючи специфіку їх основних властивостей. Для слів загальної лексики основними властивостями, на думку дослідниці, стають зв'язок з поняттям, співвідношення з класом об'єктів, відсутність безпосереднього зв'язку з конкретним об'єктом. "Основна властивість власних імен - відсутність зв'язку з поняттям, тісний зв'язок з одиничним, конкретним об'єктом". [43,с.110].

Видатний український ономаст Ю. О. Карпенко акцентує увагу на сутнісних і функціональних відмінностях власних і загальних імен, а також на їх мовних особливостях. Дослідник не вважає достатнім тільки функціональний підхід до проблеми, зокрема, беззастережне визнання за загальними іменами функції узагальнення (класифікації), а за власними - функції індивідуалізації. Крім цього, він стверджує, що функція - це не сутність, а лише прояв сутності. Дослідник вважає, що функціональні

відмінності власних назв і загальних безсумнівні, але вони йдуть не по лінії узагальнення - індивідуалізації, а по лінії роз'єднання - об'єднання [25].

Цієї ж точки зору дотримується В. Д. Бондалетов: "Власні імена роз'єднують однорідні об'єкти, а загальні об'єднують їх" [10].

Функцію імені власного Ю. А. Карпенко пропонує назвати диференціальною, а загальних класифікаційної. Досить часто, на думку дослідника, особливо в топонімах і антропонімах, диференціальна функція виступає у вигляді адресною.

Автор в цілому дотримується точки зору напів-функціональності власних назв (як і загальних), знаходячи в них ідентифікує, естетичну та ряд інших функцій. Розмежування суті і функції імені власного фактично зводиться до розмежування положення власної назви в мові та мовленні. Мовна сутність слова втілюється в його мовної функції. Основний критерій поділу власних і загальних імен, на думку Ю. А. Карпенко, укладений в наступному: назва одного предмета є власна назва, назва ряду предметів - загальна.

В цілому можна зробити висновок - власні імена виконують, перш за все, номінативну функцію - називають певні предмети, загальні - семасіологічну - вони не тільки називають, але і висловлюють поняття про предмет.

Перераховані особливості класу онімів, звичайно, не розкривають всіх питань, пов'язаних з виявленням специфіки власної назви. Помічено чимало й інших рис в різних ономастичних дослідженнях, які характеризують імена власні.

Всі дослідники відзначають специфіку власної назви в її значенні, але розходяться в тлумаченні. Одні бачать специфіку в ослабленій значення, а іноді і в повному його відсутності. Звідси виникає трактування назв як порожніх знаків, ярликів, етикеток, порівняння їх з числовими символічними знаками. Інші дослідники визначають специфіку власної назви по її

"гіпертрофованій номінативності", за допомогою якої пов'язана їх особлива конкретність.

Що стосується антропонімічної система сучасної німецької мови, то вона двочленна. Для найменування людей використовується ім'я та прізвище. Давньонімецька антропонімістична система, що сформувалася між 200 і 400 рр. до н.е., була однойменною, що використовує для найменування людини лише одне ім'я [26,с.14]

Важливою ознакою німецької антропонімістичної системи є протиставлення імені та прізвища.

Кожна з опозицій утворює своєрідну підсистему, яка також утворюється на певних протиставленнях і характеризується своїми особливими зв'язками. Розрізняють два розряди — чоловічі та жіночі імена. Опозицію утворюють споконвічні і іншомовні імена [65, с.134].

Ілюстрацією системності служать випадки вироблення "самостійної" граматики, інакше кажучи, спеціалізація граматичних категорій і засобів в антропонімічній лексиці: власні імена і прізвища - це іменники, як правило, не змінюються по числах і використовуються в певних синтаксичних функціях (зазвичай у функції підмета і додатка) [45].

Як і всі іменники, антропоніми німецької мови можуть супроводжуватися артиклем. Разом з тим, вживання артикля при особистому імені або прізвища має дещо інше функціональне навантаження, в порівнянні з номінальною лексикою. Артикль перед власною назвою виконує в німецькій мові емоційно-стилістичну функцію, це ще один із прикладів вироблення "самостійної граматики".

Як видно з вищевикладеного, види і форми зв'язків в сучасній антропонімічній системі німецької мови дуже різні і в той же час самотні в порівнянні з апеллятивної лексикою. За своєю структурно-семантичною організованістю окремі ділянки антропонімістичної лексики явно поступаються звичайній лексиці мови [10].

Підводячи підсумок розгляду власної назви як мовно-мовленнєвої категорії, можна констатувати наступне. Власні імена - це одиниці мови, мовлення, які служать для підкресленого конкретного називання окремих предметів дійсності і внаслідок такої спеціалізації виробили деякі особливості в значенні, граматичному оформленні і в функціонуванні. Призначення загальної назви - висловлювати поняття про певний клас предметів і називати один або кілька конкретних предметів цього класу. Призначення власної назви - називати певний предмет, співвідносячи його з класом однотипних або споріднених предметів.

1.3 Типи антропонімів у німецькій мові та їх словотвірні особливості

Німецькі власні імена, з якими ми зустрічаємося сьогодні, накопичилися в німецькій мові поступово, були запозичені з різних джерел. Частина їх належить до стародавніх німецьким онімів, інші в різний час були запозичені у інших народів.

Особове ім'я дається дитині батьками переважно незабаром після народження. Однак слід зазначити, що свобода вибору імені обмежена законодавчо деякими принципами: неприпустимо ім'я, якщо воно вважається аморальним або непристойним, що принижує гідність дитини; ім'я повинно однозначно визначати стать дитини. В іншому випадку вибирається друге ім'я, яке є жіночим чи чоловічим. Виняток відноситься до імені Maria, але для чоловіків воно може бути тільки другим ім'ям. Дозволені лише імена, внесені в інтернаціональний список імен. Власні назви (міста, назви фірм, прізвища) і вигадані імена в німецькій мові не припустимі [31,с.77].

Найдавніші з імен німецького походження зародилися в 7-4 ст. до н. е. Вони складені з двох частин і мали властивість магічно «впливати» на долю людини, дарувати йому силу, відвагу, перемогу, заступництво богів: *Eberhart* (*stark wie ein Eber* «сильний як кабан»), *Bärhart* (*stark wie der Bär* «сильний як ведмідь»), *Wolfgang* «йде як вовк»).

У другій половині 8 століття в німецьку мову починають проникати імена з Італії, пов'язані з християнством: спочатку імена зі Старого Завіту - *Adam* (давньоєврейське «Першолюдина»), *Susanne* (давньоєврейське «Лілія», потім *Andreas* (грец. «хоробрий»), *Agathe* «добра», *Katharina* «чиста», з латинської - *Viktor* «переможець», *Beata* «щаслива».

Одним з головних джерел походження німецьких імен є запозичення з різних мов. Серед німецьких особових імен ми можемо часто виявити мусульманські імена: *Amber*, *Ali*, *Mohammed*; арамейські: *Bartholomew*, *Martha*, *Thomas*; англійські: *Brian*, *Dylan*, *Kermit*, *Tara*; французькі: *Alison*, *Bruce*, *Olivia*; грецькі: *Angel*, *Christopher*, *George*; слов'янські: *Boris*, *Nadia*, *Vera*; іспанські: *Dolores*, *Linda*, *Rio* [14].

Knud Bielefeld (К. Білефельд) (Аренсбургській дослідник особових імен) виявив найбільш популярні німецькі імена серед юнаків і дівчат у 2012 році. Найбільш популярними чоловічими іменами, на думку К. Білефельд, є: *Ben*, *Paul*, *Lukas*, *Finn*, *Jonas*, *Leon*, *Luis*, *Maximillian*, *Felix*, *Tim*, *Max*, *Julian*, *Moritz*, *Phillip*, *Niklas*, *Jakob*, *Alexander*. Популярні жіночі імена: *Mia*, *Emma*, *Hanna*, *Sophia*, *Lena*, *Lina*, *Marie*, *Emilie*, *Lilli*, *Luisa*, *Amelie*, *Laura*, *Johanna*, *Lara* [29].

В даний час в німецькій мові досить популярними і поширеними є подвійні імена. Наприклад, жіночі подвійні імена: *Aisha -Elisabetta*, *Alessandra -Silvia*, *Alexandra- Lea*, *Alexandra -Sophia*, *Alica- Kiara*, *Alina - Amalia*, *Dana -Mari*, *Dana -Sophie*, *Denise- Emma*, *Elli -Victoria*, *Emilia- Valeria*, *Janina -Justine*, *Jannika-Michelle*, *Katharina- Helena*, *Kiara -Sophie*, *Mia -Luisa*, *Milena- Evelyn*, *Talina -Marie*, *Tatjana- Marie*, *Tia-Joline*; чоловічі подвійні імена: *Adrian -Maurice*, *Alessandro- Luis*, *Alexander -Maximilian*, *Ben - Luca*, *Ben-Joris*, *Ben -Toni*, *Julian-Karl*, *Julian -Christian*, *Max -Leon*, *Nick- Maximilian*, *Oliver- Patrick*, *Phil - Cornelius*, *Simon- Wilhelm*, *Tim -Karl*, *Tom- Lucas* [53].

У сучасній німецькій мові спостерігається перехід особистих імен в імена загальні. Такі імена як *Hans*, *Otto*, *Liese* є нерідко загальними іменами [29].

Ім'я *Hans* використовується для позначення різних типів людей, часто для позначення дурості: *Hans im Glück* - розм. ірон. «щасливчик», відносять до казки братів Грімм «*Hans im Glück*»; *Hans Hasenfuß* - розм. «боягуз»; *Ich will Hans heißen (wenn das nicht stimmt)* - розм. «назвіть мене дурнем (якщо це не так)»; *Hans Ohnesorge* - розм. «безтурботний або безтурботний людина» [29].

Ім'я *Otto* означає «маленька людина»: *Doller Otto* «сміливець, відчайдушна людина»; *schräger Otto* «підозрілий чоловік»; *von wegen Otto* «ні в якому разі! ні за що!» *Otto-Otto!* «вираз найвищої похвали» [29].

Ім'я *Liese* - це поширене жіноче ім'я, характерне для простого народу. Цим ім'ям часто називали домашню прислугу. У фразеологізмах це ім'я має зневажливий відтінок, з яким говорять про людей нищогопрошку суспільства: *eine dumme Liese* «дурна, дурочка»; *eine liederliche Liese* «нечупара», *ein vergessliches Lieschen* «про дівчину, яка все забуває» [29].

Німецькі прізвища склалися значно пізніше, ніж імена. Походження німецьких прізвищ починається з середньовіччя. Вони розвинулися з так званих прізвиць, які спочатку містили інформацію про походження носія імені і про місце його народження.

Відомий німецький лінгвіст В.Фляйшер вказує, що з 12 століття починається поява німецьких прізвищ спочатку у великих містах на заході. На півночі ж, у провінції Ганновер вони були введені тільки на початку 19 ст. за указом Наполеона [63, с.45].

Власні імена грають важливу роль в збагаченні лексичного складу мови, так як на їх базі створюється новий шар лексики - похідні від назв. Багато вчених займалися вивченням словотворчих можливостей власних назв, а також похідних від них (Наприклад, роботи М. Д. Степанової, І. І. Чернишової, В.Фляйшер, В. С. Вашуніна, Р. З. Мурясова і ін.).

На сьогоднішній день загальним питанням ономастики приділяють увагу німецькі мовознавці, досліджуючи класифікації та функціонування онімів у німецькій мові. Імена, прізвища та прізвиська — саме цим аспектам приділяють лінгвісти особливу увагу.

Вивченням німецьких ономастичних одиниць, зокрема антропонімів, займаються й українські германісти. Проводяться дослідження урахуванням різних аспектів антропонімів, а саме їх структурні, семантичні та функціональні властивості. Особлива увага приділяється вивченню словотвірних процесів антропонімів німецької мови [25].

В ході дослідження були виділені два типи похідних від власних назв: словоскладання і суфіксація.

Найчастотнішим способом словотворення виявилось словоскладання. Більшість германістів дотримуються думки, що це є найпродуктивнішим способом створення нових слів в німецькій

У антропоніміці поширене явище переходу імені в прізвисько, що супроводжується зміною семантики слова і набуття певного стилістичного забарвлення.

Об'єкт, що називається ім'ям, завжди визначений і конкретний. Якщо конкретність так званої об'єкта стає неочевидною, спостерігається тенденція переходу імені в прізвисько. Таким чином, антропоніми можуть використовуватися і у вторинних функціях. Процес вторинної номінації на базі власних назв і використання їх в функції загальних називається апеллятивізацією. Потенції переходу в прізвиська виникають у імен в наступних випадках:

- 1) коли денотат імені набуває достатньої популярності у всіх членів певного мовного колективу, які отримали певний загальний мінімум виховання і освіти;
- 2) коли ім'я перестає бути пов'язаним з одним денотатом і робиться типовим для багатьох, схожим один на одного людей, поселень, річок і т. д.

Аналізовані нами антропоніми утворені по 2 основним моделям: словоскладання та словотвір (суфіксальний і префіксальний).

Деякі приклади, що результатом словоскладання:

- *Küchenbulle* — Koch; кухар (жарг.). Складові компоненти: die Küchen - кухня, der Bulle - бик.
- *Torfdeubel* — негідник, мерзотник
- *Sonntagskind* - улюбленець долі, щасливець. Складові компоненти: der Sonntag - неділя, das Kind - дитина.
- *Witzbold* - 1) дотепник, жартівник; 2) недосвідчений новачок (розм.). Складові компоненти: der Witz - жарт, bold - сміливий.
- *Schlafmütze* - 1) соня; 2) матрац, мимрить (розм.). Складові компоненти: der Schlaf - сон, die Mütze - шапка, ковпак
- *Boxernase* (боксер + ніс),
- *Bauchmann* (живіт + людина),
- *Blechpapst* (бляха + папа римський),
- *Briefpirat* (лист + пірат),
- *Chipsohr* (чипси + вухо),
- *Erbsenzähler* (горошини + той, хто рахує = скупий),
- *Eierkuchen* (яйце + пиріжок)
- *Mümmelmann* (їсти, як кролик + людина)
- *Eisenhart* (залізний + твердий),

Проаналізуємо антропоніми, утворені шляхом суфіксального методу. Частотним є суфікс -er. До таких належать іменники, що позначають людини за родом діяльності або професії, пор.: *der Boxer* - боксер; *der Pfarrer* - священик; *der Lehrer* - учитель; *der Kindergärtner* - вихователь; *der Psychiater*

- психіатр; *der Briefträger* - листоноша; *die Krankenschwester* - медсестра; *der Chemiker* - хімік; *der Rentner* - пенсіонер; *der Bauer* - селянин.

Словотвір грає велику роль в словотворчих процесах мови, найбільша кількість найменувань професій утворені саме цим способом словотворення.

Особливістю німецьких імен є їх а здатність до дімінутивності, як, наприклад, в українській мові: Іван, Іванко, Івасик і т.п. У німецькій мові відсутній в достатній кількості набір афіксів для створення таких антропонімів: *Hansi*, «*Hänsel und Gretel*»; суфікси -el, -chen, -lein, -i не дають великого простору для такого формоутворення, тому у німецькій мові існує специфічний засіб - словоскладання. Наприклад, *Roul - Rouli-Maus* (Мишка Рауль). Як і в українській мові, у німецькі антропоніми часто використовуються в якості основи для прізвищ, наприклад, від імені *Matthias* утворюють дразливі імена *Mats*, *Spatz*, *Fratz*, *Fatz*, *Matter*, *Mattscheibe*, *Pias* і т.д. Ім'я *Burgunde* обігрується в жартах як *Gebirsbewohnerin* («мешканка гір», від «Burg» - фортеця (на горі)).

Деякі з інших імен в німецькій мові набули статусу прізвища, наприклад, жителів будь-якого села: *Saug-Claus* (пияка Клаус), *Goldzahn-Claus* (Клаус із золотим зубом), *Rotznase-Dietze* (Шмаркач Дітце), *Eck-Dietze* (живе на розі Дітце). Частина таких імен десемантизувалися, перетворившись на полуафікси в складі інших композитів, наприклад, *Kultur-Fritze* (чиновник культури).

Проаналізуємо похідні слова з полусуфіксами. Найбільш продуктивними компонентами складних слів є такі антропоніми: *Hans*, *Peter*, *Liese*, *Meier*, *Suse*, *Fritze*, *Trine* утворюються такі слова:

- *Hans* — напівсуфікс іменників чоловічого роду, продуктивний, нечастотний. Служить для позначення осіб, що володіють негативними якостями (з розмовним забарвленням) напр .: *Fabelhans* - вигадник, брехун; *Faselhans* - базікало, базіка; *Prahlhans* - хвалько; *Kleckerhans* - бруднуля, нехлюй [40, с. 142].

- Peter — напівсуфікс іменників чоловічого роду, продуктивний, частотний. Служить для позначення осіб, що володіють негативними якостями (з розмовним забарвленням і з відтінком іронії, засудження), напр. : при основах іменників .: *Angstpeter* - боягуз; *Dreckpeter* - нечупара.

При основах дієслів, що позначають дію людини, напр .: *Heulpeter* - плакса (про чоловіка, хлопчика); *Huschelpeter* - недбалий працівник, халтурник; *Nörgelpeter* - придира, буркотун, буркотун, критикан; *Quasselpeter* - базіка, брехун; *Klatschpeter* - пліткар, базіка; *Schmuspeter* - базіка, підлесник [40, с.149];

- Liese — напівсуфікс іменників жіночого роду, продуктивний, частотний. Служить для позначення осіб жіночої статі, що володіють негативними якостями (з розмовної забарвленням і з відтінком іронії, засудження), напр .: від основ дієслів, що позначають дію, стан людей: *Faselliese* – та,хто багато розмовляє, базікало; *Heulliese* - плакса; *Nölliese* - копуха, мимрить; *Schnatterliese* – базікало, тріскачка (про жінку); *Bummelliese* - копуха; *Quatschliese* - дурна брехуха, кумушка; *Schmutzliese* - ледащице, замазуря [40, с. 152].

- Meier — напівсуфікс іменників чоловічого роду, продуктивний, частотний. Служить для позначення осіб, що володіють різними, б. ч. негативними якостями, властивостями (з розмовної забарвленням). При основах абстрактних іменників і прикметників: *Angstmeier* - боягуз; *Kraftmeier* - силач, чолов'яга; *Schlaumeier* - хитрун, від основ дієслів: *Heulmeier* - плакса (про хлопчика, чоловікові); *Schwindelmeier* - аферист, *Quatschmeier* - брехун, базікало; *Schwindelmeier* - аферист, шарлатан [40 с. 156].

- Suse — напівсуфікс іменників жіночого роду, продуктивний, нечастотний. Служить для позначення осіб жіночої статі, що володіють негативними якостями (з розмовним забарвленням і з відтінком іронії, зневаги), при основах іменників (іноді з

з'єднувальним елементом): *Drecksuse* - бруднуля, нечупара; *Tränensuse* - плакса; *Heulsuse* - реву, плакса; *Nölsuse* - капуша, мимрить; *Quackelsuse* - брехуха [40, с. 160].

- *Fritze* — напівсуфікс іменників чоловічого роду, продуктивний, не частотний. Служить для позначення осіб за родом занять (з розмовним забарвленням) при основах іменників, що позначають те, чим торгує дана особа. Або те, з чим пов'язана його діяльність (іноді зі з'єднувальним елементом): *Apfelfritze* - продавець яблук; осіб, що володіють негативними якостями (з відтінком іронії, засудження, з розмовним забарвленням) при основах дієслів: *Heulfritze* - плакса, *Meckerfritze* - придира, привередник; *Trödelfritze* – повідьний, копуха; *Bummelfritze* - копуха; *Klatschfritze* - пліткар, базіка [40, с. 166].

- *Trine* — напівсуфікс іменників жіночого роду, продуктивний, нечастотний, служить для позначення осіб жіночої статі, що позначають негативні якості (з розмовним забарвленням): *Bauertrine* - простачка, селюк; *Tränentrine* - плакса, при основах дієслів: *Heultrine* - плакса, *Lachtrine* – реготуха.

З проведеного дослідження видно, що словотвір антропонімів є одним з найефективніших способів словотворення.

Німецькі антропоніми беруть участь в словотворчих процесах, причому як в ролі основ, так і в функції суфіксів.

Втративши семантику власної назви, тобто імені конкретної людини, ім'я перетворюється в суфікс, при цьому зберігаючи зв'язок з основною семантикою.

Таким чином, утворення антропонімів служить відмінним засобом поповнення фонду мови і носить емоційний характер, багато з наведених вище варіантів мають явно виражену стилістичне забарвлення.

Хоч походження імен має неоднозначний характер, і точний часовий проміжок їх появи на світ встановити неможливо, незаперечним

фактом залишається те, що виникла ця мовна одиниця не випадково. Перші найпростіші імена мали лише називної функцією, пізніше навантаження імені стало розширюватися, і стали чітко проявлятися диференціація та класифікація номінації. Зазнаючи зміни, імена власні надбали певні більш складні значення, і зараз можна сміливо стверджувати, що ми маємо можливість визначати широкий спектр функцій власних назв як мовних одиниць: крім номінації це - індивідуалізація, ідентифікація, а також соціальна і емоційна ролі. Значення власного імені у мові — загальне, досить абстрактне, тоді як у мовленні воно виступає в якості індивідуальної характеристики, яка може бути доповнена конкретним змістом.

Стилістичний аналіз власних назв, найчастіше проводяться в процесі вивчення художніх творів, підтверджує наявність в онімів прихованих конотацій і переконливо потенціалу, звичні функції оніму з точки зору більш простого мовного і лінгвістичного підходів, переломлюються і розкриваються під тиском стилістичних прийомів.

Етимологічний потенціал антропонімів допомагає розібратися у ролі їх функцій, дізнатися значення та походження оніму, що визначає його, як повноправний елемент лінгвістичної системи і сприяє більш повному цілісному сприйняттю при його аналізі.

РОЗДІЛ 2

АНТРОПОНІМИ, ЯК ЗАСІБ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

2.1 Формування лексичної компетенції учнів на уроках німецької мови

Лексична компетенція є основою під час навчання іноземної мови. Більш того, лексична компетенція - це складова частина комунікативної компетенції в цілому, тому розвиток лексичних навичок грає найважливішу роль у вивченні іноземної мови. Людина з недостатнім словниковим запасом не зможе ні зрозуміти співрозмовника, ні висловити свої думки, тому слід звернути особливу увагу на розвиток цих навичок.

Під лінгвістичною компетенцією ми розуміємо знання, що відносяться до системи мови, а також вміння, необхідні для вирішення мовних завдань і оволодіння мовою як навчальної дисципліною.

Одиницею навчання лексичного матеріалу є лексична одиниця, яка може бути не лише словом, але й сталим словосполученням і навіть так званім «готовим реченням» (тобто таким, що не змінюється у мовленні) [34].

Рішення мовних завдань передбачає оволодіння учням набором передбачених програмою мовних одиниць і формування на цій основі знань і фонетичних, лексичних, граматичних навичок, що забезпечують можливість користуватися мовою як засобом спілкування.

У структурі лексичної компетенції виділяють компетенції, які стосуються окремих аспектів мови: лексика, граматики, семантика, фонологія, орфографія, орфоєпія. Всі рівні системи мови підпорядковані одній меті: вираз сенсу за допомогою лексичних знаків. Вивчаючи будь-якої елемент системи мови, ми повинні прагнути отримати цілісне уявлення про

його функціонуванні, значеннях, звуковий та графічної формі, так як наша мета - вживання отриманих знань в спілкуванні на цієї мовою. Всебічне ознайомлення зі словом має на увазі, в тій чи іншій мірі, розвиток відповідних компетенцій, тобто всі мовні компетенції формуються паралельно. У складі лінгвістичної компетенції можна виділити лексико-граматичну, фонологічну і орфографічну компетенції. Однак в навчальних цілях з великою увагою розглядаються лексична і граматична компетенції.

Лексична компетенція - основна частина лінгвістичної компетенції - це знання слів і вміння їх використовувати, а також здатність визначати значення слова за контекстом, порівнювати його значення в двох мовах. Уміння використовувати слово означає володіння словом у всіх його аспектах (вміння писати, вимовляти, сприймати на слух, адекватно вживати в мови).

Показниками сформованості лексичної компетенції є:

- 1) засвоєння певної кількості лексичних одиниць, зафіксованого в Держстандарті та програмах з іноземних мов стосовно до різних про розовательним умов, а також придбання лексичних знань про семантичній структурі слова, правил сполучуваності слів, словотворчих моделей, стилістичної диференціації лексики;
- 2) сформованість лексичних навичок. Лексична навичка — автоматизована мовна дія з вибору лексичних одиниць відповідно до задуму висловлювання і їх безпомилкове вживання в процесі комунікації;
- 3) вміння користуватися засвоєними лексичними одиницями в різних видах продуктивної і рецептивної мови, тобто вміння правильно вибрати лексичну одиницю з урахуванням рівня формальності ситуації спілкування, взаємин між учасниками спілкування, їх соціальних ролей і т.д [31,с. 125].

Формування лексичних навичок пов'язане з вирішенням наступних завдань:

- 1) розкрити значення слова (семантизація лексичної одиниці);
- 2) сформулювати графічний і звуковий образ слова;
- 3) сприяти введенню лексичної одиниці в довгострокову пам'ять і забезпечити її міцне зберігання;
- 4) навчити учнів групувати слова по семантичних ознаках;
- 5) навчити учнів поєднувати слова;
- 6) навчити учнів заміщати потрібне, але невідоме слово іншим, близьким за значенням.

Розвиток лексичних навичок відповідає вимогам до досягнення особистісних, предметних результатів освіти. Найважливішим засобом навчання лексики є використання різних вправ, а вони в свою чергу є основною формою організації діяльності. При навчанні слід пам'ятати, що успіх залежить від співвіднесення якостей вправи зі змістом, метою і умовами її досягнення[48,с.98].

Проблемою навчання лексичної сторони мови займалися такі методисти як В.А.Бухбіндер, В.С. Цетлін, С.Ф. Шатілов, О.М. Соловова та інші.

Перший етап - етап введення, семантизації нового слова і первинного його відтворення. Другий етап – стереотипізація або ситуативний етап, який передбачає тренування і створення міцних мовних зв'язків в заданих межах в однотипних мовних ситуаціях. Третій етап – варіаційний ситуативному етап, на якому створюються динамічні лексичні мовні зв'язку, тобто відбувається навчання комбінування знайомих лексичних елементів в різноманітних контекстах . При навчанні лексики на будь-якому етапі навчання іноземної мови педагогу необхідно враховувати основні методичні принципи, а також здійснювати дозування кількості лексичних одиниць на кожне заняття. Лексичний мінімум з іноземної мови повинен складатися з двох частин: активної та пасивної лексики [34,55].

Лексика активного мінімуму повинна вводитися в усній формі в окремих реченнях або в розповіді. Потрібно прагнути до максимальної яскравості першого знайомства учнів з новими лексичними одиницями і намагатися пов'язати їх з тією чи іншою життєвою ситуацією, так як перше сприйняття має велике значення для запам'ятовування. Також можна запропонувати учням інсценування. Яскраве введення лексичних одиниць ефективно проводиться за допомогою наочності. Запам'ятовуються слова також і при введенні їх з використанням предметів, які вони позначають, які викладач демонструє в презентації або відеоролику. Після усного вступу викладач вимовляє нові слова (кожне слово окремо), а учні повторюють їх індивідуально і хором. Це потрібно для первинного закріплення звукової форми слова. Нові слова корисно також записати, і при наявності труднощів провести звуко-буквений аналіз.

Лексику пасивного мінімуму слід вводити також в усній розповіді (або в окремих реченнях), але можливо і у вигляді окремих лексичних одиниць, ізольовано від контексту. Розкриття значення і пояснення в даному випадку об'єднані. Пояснювати доводиться особливості звукової і графічної форми слова, значення чи відтінки значення, що відхиляються від правил граматичні форми.

Труднощі впізнавання лексичних одиниць при читанні і аудіюванні пов'язані з омонімічністю (збіг за формою різних лексичних одиниць), багатозначністю, з фразеологічною пов'язаністю слів (слова не мають самостійного значення і повинні бути зрозумілі як єдине ціле). Також, як і при введенні одиниць активного запасу, при роботі над пасивним мінімумом обов'язковий етап закріплення звуковий та графічної форм, промовляння нових слів, читання вголос .

Для автоматизації лексичних навичок педагогам доцільно ретельно підбирати комплекс вправ.

2.2 Методи та прийоми формування лексичної компетенції з уживанням антропонімів

Власні імена, а конкретно антропонімів, зустрічаються в навчальних матеріалах різних напрямків: на уроках історії, української мови, літератури, німецької мови, рідше на уроках математики або фізики та географії. Згадуючи останню навчальну дисципліну, важливо звернути увагу на той факт, що особливе місце у вивченні материків, річок або географічним місцезнаходженням буде грати дещо інший розряд ономастичної лексики - географічні назви або топоніми.

Дана класифікація також займає важливе місце серед власних назв. Проте, більша увага ми все ж приділимо іншій категорії.

Найбільш важливу роль розглядаються нами імена - антропоніми - грають у вивченні предметів філологічної спрямованості - історії, літератури, іноземних мов. У першому випадку висока концентрація власних назв доводиться на найменування конкретних особистостей, які залишили свій слід у розвитку та становленні тієї чи іншої держави. Історичні імена просто називають певних індивідів, а їх використання задіє у школярів лише навички осмислення, запам'ятовування і засвоєння.

На уроках української мови чи літератури антропоніми, навпаки, піддаються детальному розгляду в ході клопіткої роботи, що проводиться над ними. У процесі вивчення дисциплін застосовуються дослідження, присвячені походженню імен, а також використовуються навички аналізу імен героїв.

Однак при викладанні німецької мови вони відіграють не менш важливу роль, активізуючи у школярів навички осмислення, запам'ятовування і засвоєння. У процесі вивчення даного предмета здійснюється оволодіння правильно побудованими первинними систематизованими процесами мови, читання та письма. Розвиток вміння використання отриманих знань - можливість граматично, фонетично і

пунктуаційно правильно будувати мовлення, спираючись на необхідні мовні правила - головне завдання педагога іноземної мови.

В якості помічника в процесі оволодіння будь-яким зі згаданих умінь можна використовувати приклади з системи німецької антропоніміки. Найпростіші імена з'являються вже на перших уроках німецької мови. Першим кроком на початку процесу вивчення нової мовної системи є знайомство з героями учбово-методичного комплексу. Як правило, імена, що належать персонажам підручників, елементарні як в фонетичному плані, так і з морфологічної точки зору. Ці імена легко запам'ятовуються і одночасно з перших хвилин знайомства з мовою привчають дитину до коректного використання німецьких антропонімічних форм в процесі комунікації.

Наприклад, імена *Ben, Pat, Tom, Günter, Meik*, на перший погляд — найпростіші приклади антропонімів. Однак звернемо увагу на те, що при

вживанні даних імен у мові дитина несвідомо навчається різних способів проголошення звуків. Вона підсвідомо аналізує різницю у вимові вибухової фонемі [b] в імені *Ben* та його глухої пари [p], спожитої в онімі *Pat*.

Школярі навчаються вимові абсолютно нових звукових знаків, які не існують в системі української мови: наприклад, в імені *Günter* з'являється довгий лабіалізований голосний [y:] і для його подальшого коректного вживання в процесі комунікації необхідно звернути увагу учня на те, що даний звук не має аналога в українській мові. Завдання педагога на даному етапі навчання - забезпечити учнів автентичним матеріалом з аудіювання з метою розвитку у дитини навичок слухового сприйняття і наслідування почутої фонетично правильної німецької мови.

Антропоніми часто з'являються в складі фразеологічних одиниць на уроках німецької мови. Вивчення фразеологічних аспектів мови в рамках однієї предметної дисципліни дозволяє розширити пізнання того, хто навчається в таких напрямках, як історія і культура.

Фразеологічні звороти, до складу яких входять власні імена, завжди мають переносне значення. Розбір і заучування таких мовних одиниць сприяє:

а) розширенню вокабуляру учня;

б) розвитку вміння аналізувати (так як при вивченні фразеологізму можна запропонувати учням спочатку самостійно здогадатися про значення, захованому в досліджуваному фразеологічному звороті) ;

в) активізації метапредметних зв'язків в процесі навчання.

При знайомстві з новим фразеологічним оборотом необхідно знайти відповідний еквівалент в українській мові, адже не кожен стійкий вираз в німецькій перекладається дослівно українською.

Наприклад, фразеологізм «*seit Adams Zeiten*» – з часів Адама» має очевидний аналог українській мовній системі, а вираз *der blaue Hans* – навпаки, при дослівно перекладі втратить своє первісне значення («Північне море»).

В рамках шкільної програми розширення запасу ономастичної лексики сприяє оволодінню дисципліни. Детальне ознайомлення з системою імен грає сприятливу роль в підвищенні мовної культури школярів, допомагає учням легше оперувати мовними інструментами, а також розвиває не тільки усну комунікацію, а й письмову форму мови.

Вивчення німецької мови будується на основі отримання чотирьох найважливіших навичок: говоріння, вміння слухати і розуміти іноземну мову, навички читання і письма (що включає в себе знання в таких областях лінгвістики, як основи орфографії, пунктуації, синтаксису, граматики). Перераховані вище вміння також діляться на так звані «навички сприйняття» - до них відносяться читання та аудіювання - і «навички відтворення» (або «продуктивні навички»), тобто говоріння та письмо. Дана класифікація допоможе педагогу вибрати правильні методи викладання мови при роботі з тією чи іншою групою умінь.

Для більш ефективної роботи з учнями слід застосовувати приклади з системи німецької антропоніміки, які підходять на будь-якому етапі вивчення німецької мови. Сучасні методисти вважають, що урок німецької мови обов'язково повинен починатися з невеличкий мовної розминки [48, с.23].

В якості такої можна запропонувати учням завчити невеликі короткі віршики, в яких вживаються німецькі антропоніми, і починати кожне заняття з їх промовляння. В ході виконання даного завдання учні під контролем викладача будуть вдосконалювати навички говоріння і збільшувати свої пізнання про фонетику мови, яка вивчається.

Наприклад, можна завчити таку фонетичну зарядку:

A, a, a – Anna, Ada und Monika.

E, e, e – Helge, Lene und Rene.

I, i, i – Ilse, Ida und Marie.

O, o, o – Otto, Rosa und Margo.

U, u, u – Ursel, Ruth und du.

За допомогою короткого вірша здійснюється тренування правильної вимови звуків [a], [e],[i],[o],[u]. Завдання вчителя в даному випадку - звернути увагу школярів на особливість постановки мови при відтворенні вищезазначених фонем.

Фонетичні зарядки можуть слугувати не лише для відпрацювання звуків, а й для граматики, наприклад:

Ist das Ulli? Ist das Lene?

Sind das Peter und Irene?

Das ist Ulli. Das ist Lene.

Das sind Peter und Irene.

На даному прикладі можна розглянути порядок слів у питальному реченні. За допомогою вірша учні запам'ятовують правильний порядок слів у реченні, та у майбутньому за допомогою цього зразку мовлення можуть будувати власні приклади.

Інший схожий приклад можна використовувати для відпрацювання заперечних речень, та відмінювання дієслова sein :

Ist das, ist das Ulli?

Ist das, ist das Lene?

Sind das, sind das Peter und Irene?

Nein, das ist nicht Ulli.

Nein, das ist nicht Lene.

Nein, das sind nicht Peter und Irene.

Для тренування питальних речень з питальним словом можна використовувати наступний вірш :

Wer ist das? Wer ist das?

Das ist Lene. Das ist Hans.

Wer ist das? Wer ist das?

Das ist Anna. Das ist Franz.

Усі наведені вище приклади є комплексними. Їх можна використовувати у першу чергу для введення учнів у мовне середовище, тренування звуків та граматики.

Для розвитку «мовної швидкості» і для підтримки високого фонетичного рівня комунікації учнів підійдуть скоромовки з використанням імен:

Paul packt pausenlos Pakete.

Packt Paul pausenlos Pakete?

Pausenlos packt Paul Pakete.

Даний приклад спрямований на тренування приголосних німецької мови - [p,] [t], [k] – і є ефективним вправою для тих учнів, кому не завжди вдається відтворювати слова з аспірацією. Ім'я, вжите у скоромовці, безумовно, не несе ніякого емоційного забарвлення. За допомогою

використання оніму в цій вправі вдається домогтися використання ще більшого кількості звуків, які вимовляються в німецькій мові «з придихом».

Наступні скоромовки допомагають з вимовою звуку [h]:

Hans hackt Holz hinter'm Hirtenhaus.

Hinter Hermann Hannes Haus hängen hundert Hemden raus.

Приголосний [h] вимовляється з придихом. В українській мові немає схожого звуку, тому необхідно добре потренуватися, щоб виробити правильну артикуляцію.

Спираючись на скоромовки можна також працювати над граматичними вміннями, підбираючи завдання різного типу, наприклад:

- Розставте розділові знаки у наступній скоромовці

Klaus Knopf liebt Knödel Klöße Klöpse Knödel Klöße Klöpse liebt Klaus Knopf

Правильний варіант : Klaus Knopf liebt Knödel, Klöße, Klöpse. Knödel, Klöße, Klöpse liebt Klaus Knopf.

- Визначте порядок слів у реченнях даної скоромовки: *Herr Fischer fischt frische Fische, frische Fische fischt Herr Fischer.*

- Поясніть, чим граматично розрізняються ці скоромовки: *Fischer Fritz fischte frische Fische, frische Fische fischte Fischer Fritz. Frohe Fischer fischen frische Fische, frische Fische fischen frohe Fischer.*

Також скоромовки надають можливість для роботи над словотвором (суфікси, складні слова).

Скоромовки з антропонімами у складі також можна використовувати для мовної зарядки. Такий підхід забезпечує логічний перехід до основного етапу уроку, з перенесенням на тему, на особистість учня, його найближче оточення. Це відбувається в основному через питання, наприклад:

Hans hackt Holz hinter'm Hirtenhaus.

- 1) Wer hackt Holz?
- 2) Was macht Hans?
- 3) Wie meinst du? Wo lebt Hans, in der Stadt oder auf dem Lande?
- 4) Wohnt er in einem grossen oder in einem kleinen Haus?
- 5) Wie ist dein Haus?
- 6) Ist das ein Einfamilienhaus?
- 7) Hilfst du deinen Eltern?
- 8) Hackst du Holz?
- 9) Was machst du noch, um deinen Eltern zu helfen?

За допомогою скоромовок можна говорити про національні традиції країни досліджуваного мови. наприклад:

Brauers Bruno brauete bayerische Biere.

Однак слід зауважити, що мовна зарядка завжди повинна бути підкріплена наступним ходом уроку, тому рекомендується вибирати мовну розминку відповідно до досліджуваної теми.

Більш вагомий внесок у вивчення німецької мови на уроках носить практика роботи з фразеологічними одиницями. Антропоніми часто виступають в ролі складової частини при побудові фразеологізмів і зустрічаються в шкільних підручниках як у вправах, спрямованих на розвиток здатності швидкого читання, так і в тих, що відповідають за повторення вивченого матеріалу. Використання фразеологічних зворотів у мові розширює словниковий запас учня, робить мову більш структурованою і сприяє правильній вимові звуків та звукосполучень. Навіть якщо тема не передбачає використання фразеологічних одиниць на занятті, можна самостійно вибрати їх відповідно до теми уроку.

Наприклад, такі фразеологічні єдності як *Hanswurst* (проста людина), *ein sanfter Heinrich* (скромна людина), *doller Otto* (сміливець), *ein vergessliches Lieschen* (забудько), *eine liederliche Liese* (нечупара)

використовують для зовнішньої або внутрішньої характеристики людини. Слід пояснити учням, що деякі фразеологічні одиниці можуть не мати прямого перекладу, слід підібрати влучні еквіваленти.

При перекладі деяких фразеологізмів слід не тільки надати учням готовий переклад, а й обговорити з ними історичну складову вживаних мовних елементів(за необхідності) чи пояснити їх значення. Спочатку учні можуть висловити свої здогадки щодо перекладу тієї чи іншої фразеологічної єдності та пояснити, як вони її розуміють, висловити свою думку.

Наприклад:

auf müden Heinrich machen — вішати ніс, розкисати; бути песимістом;

von wegen Otto — ні в якому разі, нізащо;

Hans im Glück — щасливчик

Для вивчення фразеологічних одиниць можна використовувати наступні види вправ:

1. З'єднайте фразеологізми та їх еквіваленти.

1) <i>ein dummer August</i>	a) вчити когось уму-розуму,
2) <i>ein Hans im Glück</i>	повчати когось
3) <i>der billige Jakob</i>	b) вуличний торговець, торговець
4) <i>jemanden Moritz</i>	дешевими товарами
<i>lehren</i>	c) щасливчик, везучий
	d) блазень, клоун

2. Напишіть діалог, використовуючи одну з наступних фразеологічних одиниць :

- a) *der alte Adam* — старі звички, застарілі погляди
- b) *jemandem den Schwarzen Peter zuschieben* -перекладати провину, відповідальність (за що-небудь) на інших.

3. Поясніть значення вислову:

- a) *Was Hänschen nicht lernt, lernt Hans nimmermehr* (чого замолоду не навчишся, того і під старість знати не будеш; чого не знав Івасик, того не знатиме Іван)
- b) *Was Hans für wahr halt, ist dem Franz kein Bargeld* (у всякого своя правда)
- c) *Barbara ist meine Tante, aber die Wahrheit-meine Schwester* (Барбара мені тітка, а правда сестра)

При вивченні німецьких імен важливе місце займають не тільки вміння їх правильного написання і фонетично коректного використання в мові, але також граматичного узгодження з іншими членами речення. Імена, як і іменники, мають категорії роду, числа і відмінку. Слід звернути увагу учнів на правильне їх узгодження. При вивченні граматичних категорій потрібно пояснити учням відмінювання імен у родовому відмінку (Genitiv).

Імена набувають закінчення -s, незалежно від роду, однак іменник у родовому відмінку. передує іменнику в називному:

Das ist Manuelas Heft. — Це зошит Мануель.

Peters Auto ist kaputt. — Машина Петера зламалася.

Ich habe Frau Reiners Pass gefunden. — Я знайшов паспорт фрау Райнер.

Якщо власна назва закінчується на -s, -tz, -x або -z, то на письмі родовий відмінок позначається апострофом:

Max' Buch liegt auf dem Tisch. – Книга Макса лежить на столі.

Hans' Mutter kommt nächste Woche. — Мати Ганса приїде наступного тижня.

Fritz' Kinder spielen mit meinen zusammen.— Діти Фріца грають разом з моїми.

Завдання:

Утворіть з поданими словами правильну форму Genitiv:

- a) *das Buch; Monika;*

- b) *das Heft; Paul;*
- c) *die Katze; Max;*
- d) *der Kuli; Lisa;*
- e) *der Bleistift; Anna;*
- f) *die Mutter; Hans*

Для вироблення орфографічних навичок також можна використовувати оніми. Для написання слід підібрати антропоніми з буквосполучення, з якими можуть виникнути труднощі при сприйманні на слух та запису.

Наприклад: *Hannah, Sophie, Leonie, Meike.*

У даному прикладі використовуються імена для правильного запису звуків [a:] — ah, [i:] — ie, [f] — ph, дифтонгу [ae] — ei.

Оскільки імена, так як й іменники пишуться з великої літери, використання антропонімів сприяє запам'ятовуванню цього правила. Саме з поваги до імені, яке вирізняє людину з-поміж інших, пишемо його з великої літери.

Завдання:

1. Запишіть лише ті імена, у яких є звук [ae] (вчитель зачитує слова, учні записують):

Monika, Helmut, Einhard, Frieder, Hanna, Heinz, Lenz, Laura, Meik, Reinard

2. Впишіть лише ті імена, у яких є буквосполучення [ph]:

Christopher, Helga, Daphne, Max, Karin, Joseph, Monika, Philip, Anna, Ralph, Eva, Stephan.

3. Прочитайте правильно лише:

a) жіночі імена	b) чоловічі імена
<i>Brigitte</i>	<i>Ursel</i>
<i>Karin</i>	<i>Udo</i>

<i>Carola</i>	<i>Irene</i>
<i>Elke</i>	<i>Jörg</i>
<i>Kathrin</i>	<i>Renate</i>
<i>Erwin</i>	<i>Günter</i>
<i>Helga</i>	<i>Klaus</i>
<i>Monika</i>	<i>Heinz</i>
<i>Bernd</i>	<i>Inge</i>
<i>Sabine</i>	<i>Peter</i>
<i>Eva</i>	<i>Hans</i>

4. Складіть з поданих складів 9 імен:

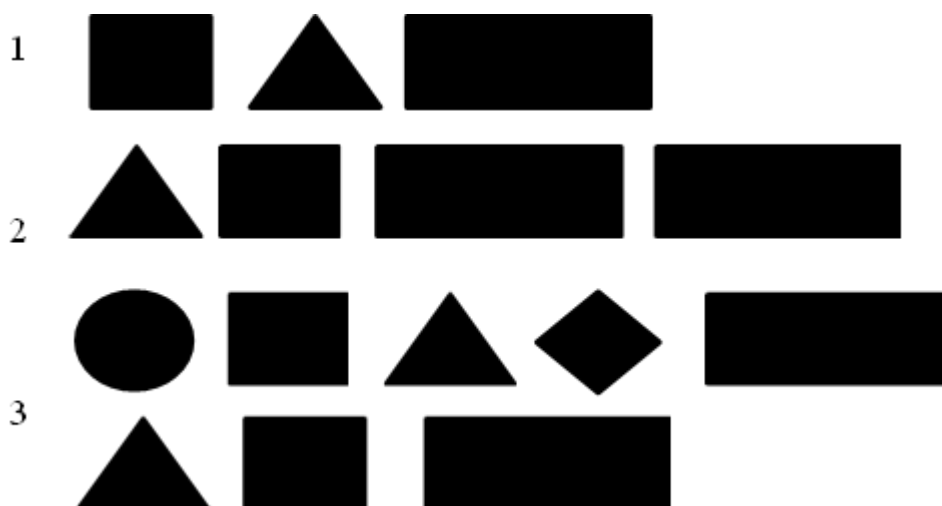
	PET	GA	RA	TER	BRIG	AN
					I	
A	SUS	GÜN	KLA	NNE	US	<i>FRIE</i>
						<i>D</i>
A	ROL	TTE	HEL	CA	RICH	NA

5. Вставте пропущені літери:

Dan_el, Gunter, Mar_a, Eri_h, H_inz, Bru_o, E_a, So_hie, He_nric_

6. Підберіть відповідні речення до схеми:

- Sind das Albi und Waldo?-2
- Ist Bruno lustig? - 4
- Das ist Hans.-1
- Nein, das ist nicht Anna .-3

7. Утворіть за допомогою суфіксів *-chen*, *-lein* зменшливо-пестливу форму до імен :

Uta, Gerda, Klaus, Beath, Heidi, Peter

(*Utchen, Gerdchen, Klauschen, Beatchen, Heidilein, Peterlein*).

Отже, система німецькомовної антропоніміки часто використовується при проведенні уроків німецької мови, починаючи з вживання найпростіших імен в процесі першого знайомства з іноземною мовною системою і закінчуючи проведенням морфологічного, синтаксичного і граматичного аналізу онімів.

Очевидно, що для гармонійного розвитку особистості та підвищення інтересу учнів до досліджуваного предмета повинен застосовуватися інноваційний підхід до викладання шкільної програми. Матеріал необхідно підносити таким чином, щоб він виконував свою інформаційну функцію і відповідав всім нормам стандарту освіти і одночасно залишався захоплюючим для школярів. На жаль, годин, що виділяються педагогу на виконання даних завдань в повній мірі при викладанні певного предмета, може не вистачити, через що втрачається можливість наділити учнів додатковими специфічними знаннями вузької спрямованості.

Одним із шляхів вирішення даної проблеми є позакласне читання, головною метою ставить заповнення необхідних знань при поглибленому вивченні німецької мови. На додаткових заняттях такого типу можуть бути розглянуті твори німецьких авторів, які, по-перше, входять в список обов'язкової літератури, необхідної до прочитання в німецьких школах; по-друге, можуть бути використані художні матеріали, тісно пов'язані з темами, закріпленими шкільною програмою (особливо цікаві будуть твори, описують події зарубіжної історії); а також, по-третє, учні можуть самі брати участь у виборі досліджуваної літератури відповідно до своїх художніх уподобань. Варіант факультативного заняття, основною спрямованістю якого служить навчання коректному аналізу німецькомовних художніх текстів, поєднує використання навичок, отриманих в цілому на уроці німецької мови, із застосуванням вузьких знань по темі «Власні імена в німецькій мові». Такий вид аналізу, кожен пункт якого детально розглянуто з учнями, розвиває в учнів безліч навичок, які знадобляться при вивченні будь-якої з предметних дисциплін.

При детальному вивченні художніх текстів слід звернути особливу увагу на імена власні. Імена в німецькій культурі — це окремий пласт знань, який не тільки відображає культуру країни мови, що вивчається, але і несе певну стилістичну навантаження в німецькомовних художніх текстах.

Аналіз власної назви не тільки як мовного компонента, володіє не тільки називною функцією, але і є повноправною частини мови, яка бере участь в побудові оповідання, допоможе учням по-новому поглянути на звичний текст і наблизитися до його глибшого розуміння. Адже оніми, що підбираються автором в художніх текстах, тісно пов'язані з іншими мовними компонентами, мають великої характеристикою, а також мають допоміжні значення.

Герої творів можуть мати як нейтральні імена (Hans, Monika), так і стилістично-забарвлені, які будуть давати певну характеристику героя, його

зовнішні риси, повідомляти про його соціальний стан тощо. Такими іменами є *Emil Fischbein, Hans Geiz, Herr Müller, Frau Hans*.

Наприклад, учням пропонується текст про відомих людей Німеччини. Матеріал тексту має бути цікавим для учнів та актуальним. Для підвищення зацікавленості слід запропонувати учням дізнатися етимологію імен людей, про яких йдеться у завданні. За допомогою такого завдання тренується не лише читання, а й виховується інтерес до німецької культури та її представників.

Завдання:

Прочитайте текст, за допомогою словника знайдіть значення імен, які є у тексті.

Diese Deutschen kennt man auch im Ausland

Ob in der Modewelt, beim Film, im Sport, in der Musik oder Politik: Manche Deutsche haben es zu Weltruhm gebracht. Wir stellen euch einige Berühmtheiten vor, die ihr bestimmt kennt.

Claudia Schiffer

Das deutsche Supermodel der 90er Jahre wollte eigentlich Anwältin werden, wurde aber in einer Düsseldorfer Diskothek vom Chef einer Modelagentur entdeckt. Karl Lagerfeld war von Claudia Schiffer begeistert und bezeichnete sie als seine Muse. Er war der Erste, der sie auf den Laufsteg holte. Sie modelte für alle großen Modehäuser und machte Werbung für Luxusmarken.

Karl Lagerfeld

Der Hamburger ging Mitte der 1950er Jahre nach Paris, wo er bald zu den ganz großen Modeschöpfern zählte. Dem Label Chanel verhalf er als Chefdesigner zu neuem Glanz, sein eigenes Label nannte er schlicht „Lagerfeld“. Lagerfeld galt als Exzentriker, seine Katze hatte sogar einen eigenen Twitter-Account. 2019 ist Karl Lagerfeld gestorben.

Michael Schumacher

Sein Name ist untrennbar mit dem Autorennsport verbunden. Er fuhr 91 Grand-Prix-Siege ein und wurde siebenmal Weltmeister. Damit ist Michael

Schumacher der erfolgreichste - Pilot der Formel-1-Geschichte. Sein letztes Rennen fuhr er 2012 beim Großen Preis von Brasilien. Nur ein Jahr später verunglückte er beim Skifahren schwer, lag lange im Koma. Bis heute weiß niemand genau, wie es ihm geht.

Angela Merkel

Seit 2005 ist Angela Merkel die mächtigste Frau Deutschlands. Und sie ist die erste Frau überhaupt, die Bundeskanzlerin wurde. Aufgewachsen ist sie in der DDR. Bevor sie in die Politik ging, arbeitete Angela Merkel lange als Physikerin. Viele Deutsche schätzen sie wegen ihrer überlegten und ruhigen Art. Für ihre Flüchtlingspolitik wurde sie teils sehr gelobt, teils jedoch auch stark kritisiert [57].

Таким чином, аналізуючи етимологічну складову онімів, учні задіюють знання, отримані на уроках історії або країнознавства, а також розвивають навички читання і більш глибокого розуміння письмових німецькомовних текстів.

На уроках німецької мови використання системи імен дозволяє визначити їх прихований потенціал. Антропонімів на уроці можуть виступати:

- a) В якості складової частини фразеологічної одиниці;
- b) У ролі частини мовної розминки, тренує навички говоріння і комунікації учнів. Найпростіша форма антропонімів в таких випадках допомагає приділити більше уваги фонетичній стороні їх вживання;
- c) У якості вправ для тренування граматики, синтаксису та орфографії.

Вірші та римування сприяють формуванню лексичної компетенції. Після ретельного опрацювання тексту учні запам'ятовують слова і структури речень завдяки безлічі повторень. Як правило, робота з віршами приносить хороші результати. При роботі з віршами і римуваннями всі учні можуть чогось навчитися, і всі отримують певний результат, незалежно від того, наскільки добре учень знає іноземну мову.

Вірші та римування легко вивчити, вони володіють такими ознаками, як ритмічність, звукова повторюваність. Завдання вчителя в такій ситуації - проконтролювати, чи правильно учень промовляє матеріал.

У процесі формування лексичної компетенції велике значення має відпрацювання слів, тобто систематична практика, яка повинна бути побудована за певними принципами. При цьому передбачається, що вправи на формування лексичної компетенції спрямовані на те, щоб зробити лексичні одиниці, які служать для реалізації комунікації, доступними не тільки в рецептивній плані, але і продуктивному. Таким чином, використання різних методів і прийомів формування лексичної компетенції дозволить учням використовувати слова, зафіксовані раніше в певних ситуаціях спілкування, або для розуміння, або для вираження змісту.

ВИСНОВКИ

Власні імена становлять великий інтерес для лінгвістики і мовних досліджень. Дана мовна одиниця дуже суперечлива, а процес визначення її ролі як стилістичного засобу все ще оточено безліччю проблем і питань. Існують суперечливі моменти, пов'язані з визначенням джерел походження онімів, а також їх значень в різних контекстах їх вивчення, що вимагає до себе пильної уваги з боку філологів і вчених-лінгвістів.

У даній роботі були розглянуті конкретний вид класу ономастики — антропоніми — і їх особливості в цілому, був зроблений акцент на оніми німецького походження, також були визначені їх функції в мові і роль на уроках німецької мови.

Ономастика — це наука, яка досліджує власні імена, їх функції у мові, закономірності їх утворення та розвитку. Вона має розгалужену систему категорій. Однією з них є антропонімія, яка вивчає власні імена людей та закономірності їх функціонування. Одними з основних ознак антропонімів полягають, у тому, що вони даються індивідуальним об'єкту, іменованій за допомогою власної назви об'єкт завжди чітко визначений, власна назва не пов'язана безпосередньо з поняттям і не має однозначного та чіткого значення.

В ході дослідження було виявлено два основних способи словотвору — суфіксація та словоскладання. Також більшість німецьких імен — греко-латинського походження, частина антропонімів - національна, створена на основі власних основ.

У процесі дослідження антропонімістична система німецької мови була розглянута з точки зору її застосування на німецької мови в середній загальноосвітній школі.

Був запропонований комплекс вправ для різних вікових груп, спрямований на вивчення та запам'ятовування онімів. У його складі присутні вправи спрямовані на розширення розмовного та письмового вокабуляру

учнів, на відточування фонетичних навичок і розвитку вміння коректного читання німецькомовних текстів.

На початковому етапі ефективними є завдання на правопис антропонімів, вивчення найпростіших німецькомовних текстів з вживанням онімів в них, використання особистих імен в базовій комунікації та побудові елементарних діалогів між учнями. На наступних етапах навчання продуктивними завданнями у вивченні німецької мови з застосуванням антропонімістичної системи вважаються: аналіз фонетичної складової онімів, використання на уроках в якості мовної розминки коротких німецьких віршів з теми і скоромовок.

Однією з основних труднощів при вивченні антропоніміки є розуміння конкретної вимови даної мовної одиниці. Пояснення правил вживання імен має починатися з початого рівню та з часом ускладнюватися. Для ефективного запам'ятовування онімів необхідно включати в урок роботу з текстами, що містять велику кількість антропонімів.

Використання на уроках німецької мови антропонімістичного матеріалу сприяє підвищенню рівня загальної грамотності і культури учнів. Вчителі можуть використовувати в роботі дидактичні матеріали, що включають в себе активне використання онімів: приказки, вірші, спрямовані на відпрацювання фонетичної складової онімів, а також будь-які витяги з художніх текстів, що дозволяють проаналізувати стилістичний потенціал онімів в літературі.

В ході дослідження було доведено, що німецькомовні антропоніми є, перш за все, об'єктом вивчення мовознавства, вони мають багатий лінгвокультурологічний і стилістичний потенціалом, що сприяє загальному розвитку особистості учня, його грамотності і культури. Вивчення особистих імен на уроках німецької мови в середній загальноосвітній школі мотивує учнів, має велику практичну значимість і сприяє загальнокультурному розвитку особистості учня.

Перспектива дослідження полягає у порівнянні використання на уроках власних назв в англійській та німецькій, німецькій та українській мовах, розроблені комунікативних вправ, сприяють активізації та відпрацювання мовних навичок, підвищенню рівня загальної грамотності і культури учнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барышников Н. В. Методика обучения второму иностранному языку в школе . Москва : Просвещение, 2003. 59 с.
2. Бевзенко С.П. Вступ до мовознавства: короткий нарис: Навч. посіб. Київ: Вища шк., 2006. 143с.
3. Белецкий А. А. Лексикология и теория языкознания (Ономастика) Киев : КГУ, 1971. 212 с.
4. Белецкий А.А. О проблеме ономастической терминологии Славянская лингвистическая терминология. К.: Наукова думка, 1984. С. 69–76.
5. Белоусова А., Лопатин В. В. и др. Имена лиц и их синтаксические свойства. Слово и грамматические законы языка ; отв. ред. Н. Ю. Шведова . М. 1989. С. 131–206.
6. Бим И.Л., Биболетова М.З., Щепилова А.В., Копылова В.В. Иностранный язык в системе школьного филологического образования (концепция). Иностранный язык в школе. 2009. № 1. С. 4-8.
7. Білоус І.Л. Власні назви у німецьких газетно-публіцистичних жанрах : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Херсон, 2014 . 178 с.
8. Богомазова В.Н. Формування навичок мовленнєвої компетенції. Німецька мова в школі. 2010. №3. С. 5 – 9.
9. Болотов В. И. Лингвистический статус имени собственного и его функционирование в тексте. Ономастика. Имя и культура. М., 1993. С. 37–46.
10. Бондалетов В. Д. Ономастика и социолингвистика . Антропонимика. М.: Наука, 1970. С. 17 - 23.
11. Бухбиндер В.А. Теория и методика обучения и воспитания . Работа над лексикой. К. 1986. 336 с.

12. Введенская Л. А., Колесников Н. П. От собственных имен к нарицательным. М. : Просвещение.1989. 143 с.
13. Вишневський О.І. Методика навчання іноземних мов: Навч.посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2011. – С. 46-59.
14. Габдуллина И.Ф. Переход имен собственных в имена нарицательные в английском, немецком и татарском языках на основе словосложения. МОСТ (язык и культура) - BRIDGE (language & culture). -Набережные Челны: Издагельско-полиграфический отдел Набережно-челнинского филиала Нижегородского государственного лингвистического им. Н.А. Добролюбова. 2002. № 10. С. 7-13.
15. Гальскова Н. Д. Немецкий язык как второй иностранный. М.Просвещение. 2003. 31 с.
16. Гальскова, Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам М. :АРКТИ, 2003. 307 с.
17. Гарвалик М. К вопросу о современной ономастической терминологии. Вопросы ономастики. 2007. № 4. С. 5–13
18. Греков В. О. Роль ономастики у навчанні та вдосконаленні навиків перекладу . Молодий вчений. 2018. № 9. С.94-99.
19. Завьялова В. М., Ильина Л. В. Практический курс немецкого языка (для начинающих) .М.:ЧеРо, 2004. 336 с.
20. Зубко А. Українська ономастика: здобутки і проблеми .Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики: Зб. наук. пр. 2007. №15. С. 262-281.
21. Кам'янець В. М. Структурні, семантичні та функціональні особливості власних назв сучасної німецької мови. -Дис. ... канд.. філол. н.: 10.02.04. Львів, 2001. 168 с.
22. Карпенко Ю. О. Теоретичні засади розмежування власних і загальних назв. Київ: Мовознавство. 1975. № 4. С. 49.

23. Карпенко Ю.О. Засади когнітивної ономастики. Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія. Чернівці: Рута, 2007. № 356. С. 396–401.
24. Катернюк В.В. Структурно-семантичні характеристики неофіційних антропонімів в англійській, німецькій та українській мовах: дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15 .К., 2010. 188 с.
25. Ковбасюк Л. А. Ономастика сучасної німецької мови: здобутки та перспективи німецької та української германістики. Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Філологічна. 2015. № 58. С.152-154.
26. Комарова, Р.А. Немецкая антропонимика : Учеб. пособие по спец. курсу для филол. фак. - Саратов : Сарат. ун-та, 1979. 35 с.
27. Котоус О. Антропоніми німецької мови в соціолінгвістичному аспекті. Наука. Освіта. Молодь. 2019. № 1. С.170-173.
28. Лалаян Н.С. Фразеологічні одиниці з ономастичним компонентом у сучасній німецькій мові: структурно-семантичний та функціональний аспекти : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Одеса, 2008. 180 с.
29. Лейн К., Мальцева Д. Г., Зуев А. Н. и др. Большой немецко-русский словарь . М.: Рус. яз. Медиа, 2007. 1159 с.
30. Маслико Е. А., Бабинська Т. К. Настільна книга викладання іноземної мови . К. : Вища школа», 2000 . 347с.
31. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підруч. для студ. лінгв. ун-тів і фак. ін. мов вищих навч. закладів / О. Б.Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін. ; за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2013. 590 с.
32. Мурясов Р.З. Имя собственное в современном немецком языке. Уфа. 1983. 218с.

33. Німчук В. В. Українська ономастична термінологія: (Проект) . Повідомлення Української ономастичної комісії. К., 1966. Вип. №1. С. 24 – 43.
34. Новиков А. М. Методология учебной деятельности .М. : Эгвес, 2005. 176 с.
35. Отин Е.С. Словарь коннотативных собственных имен. Донецк: Юго– Восток, 2004. 412 с.
36. Рылов Ю.А. Имена собственные в европейских языках. Романская и русская антропонимика: курс лекций по межкультурной коммуникации. М.: Восток-Запад: АСТ, 2006. 311 с.
37. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля. 2006. 716 с
38. Смоліна С. В. Методика формування іншомовної лексичної компетенції. Іноземні мови. 2010. № 4. С. 16-23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/im_2010_4_4
39. Соловова Е.Н. Методика обучения иностранным языкам: Базовый курс лекций Пособие для студентов пед. вузов и учителей. М.: Просвещение, 2002. 239 с.
40. Степанова М.Д., Чернышева И.И. Лексикология современного немецкого языка . М.: Академия, 2003. 256 с.
41. Суперанская А. В., Сталтмане В. Э., Подольская Н. В, Султанов , А. Х. Теория и методика ономастических исследований. М. : Наука, 1986. 256 с.
42. Суперанская А.В. Общая теория имени собственного. М.: Наука, 1973. 366 с.
43. Суперанская А. Историческая ономастика М.: Наука, 1977. 227 с.
44. Суперанская А.В, Структура-имени собственного. Фонология и морфология. М. 1969. 207 с.

45. Томильчик В.М. Из истории немецких собственных имен. Ученые записки СОГПИ. 1967. № 6. С. 15-24.
46. Худаш М. Л. З історії української антропонімії. К. : Наукова думка, 1977. 236 с.
47. Цетлин В. С. . Общая методика обучения иностранным языкам в средней школе . Москва : Советская энциклопедия, 1969. 464 с
48. Чекаль Г. С., Палій О. А., Потапенко С. І., Андрійко І. Ф. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх закладах: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. К: Академія, 2010. – 322 с.
49. Чичерина Н. Н. Особенности обучения грамматике немецкого языка как второго иностранного в старших классах средней школы Дисс. ...к.пед.н. М. 1997. 186 с
50. Чучка П. П. Антропонімія як засіб етнічної ідентифікації людності. Мовознавство. 1988. № 1. С. 11–21.
51. Шатилов С. Ф. Методика обучение немецкому языку в средней школе: Учеб.пособ.2-е изд.,дораб. М. : Просвещение. 2006.
52. Щерба Л. В. Препродавание иностранных языков в средней школе. М. «Высш. школа». 1974. 112 с.
53. Alles zu Vornamen mit Nebenbedeutung [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: vorname.com.
54. Berger A. , Maria Cristina und Golucci, Alfredo. Übungsvorschläge für „Deutsch nach Englisch“ . Deutsch als zweite Fremdsprache. Deutsch als zweite. Fremdsprache.№ 2. 2005. S. 22-25
55. Brütting R. Namen und ihre Geheimnisse in Erzählwerken der Moderne .Hamburg: Baar 2013. 258 S.
56. Bausch K.R. Das Lernen und das Lehren von Deutsch als Fremdsprache. In: IDV Rundbrief, Jubilaeums-nummer, Juli, 1993. S. 24-42.

57. Debus F. Namenkunde und Namengeschichte. Eine Einführung Berlin: Erich Schmidt Verlag, 2012. 280 S.
58. Deutsche Welle: Nachrichten und aktuelle Angelegenheiten von Deutschland [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: dw.com
59. Ernst P. Wörter und Namen im mentalen Lexikon. Namenkunde und Kognitive Linguistik. Namenforschung morgen. Ideen, Perspektiven, Visionen. Hamburg : Barr, 2005. S. 37–44.
60. Fick A., Bechtel F. Die griechischen Personennamen nach ihrer Siedung erklärt und systematisch geordnet. Göttingen, 1894. 198S.
61. Fischer R.E. u. Walther H. Namenforschung heute. Ihre Ergebnisse u. Aufgaben in der DDR Berlin: Akad.-Verl. 1971. 231S.
62. Fleischer W. Die deutschen Personennamen. Geschichte, Bildung und Bedeutung. Berlin, 1961. 287S.
63. Fleischer W. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache. Leipzig : VEB Bibliographisches Institut, 1971. 327 S.
64. Goetze, L. Deutsch als Fremdsprache. Situation eines Faches. Bon. Bad Godesberg: Duerr. 1987. S. 7–10.
65. Hansack E. Der Name im Sprachsystem. Grundprobleme der Sprachtheorie. Regensburg: S. Roderer Verlag, 2000. 414 S.
66. Hartmann P. Das Wort als Name. Struktur, Konstitution und Leistung der benennenden Bestimmung. Köln, Opladen: Westdeutscher Verlag, 1958. 88S.
67. Naumann H. Das große Buch der Familiennamen .Augsburg: Weltbild, 2005. 320 S.
68. Seibicke W. Die Personennamen im Deutschen. 2. Aufl. / Berlin: de Gruyter. 2008. 244 S.